

Zoogdier digitaal

ACHTERGRONDINFORMATIE BIJ DE
ARTIKELN VAN HET MAGAZINE

- 2 **Eerste kraamkolonie mopsvleermuizen in Nederland**
- 5 **Tuimelaars en mensen vanaf de prehistorie**
- 7 **Effecten van de komst van de bever in beekdalen**
- 8 **SoortenNL groeit en bloeit**
- 9 **Bosvleermuizen jaarrond in vleermuiskasten**
- 11 **Komt de eland terug in Nederland?**
- 15 **Kraamgroep gewone dwergvleermuizen in inbouwkasten**
- 16 **Korte berichten**

ZOOGDIER
DIGITAAL

Mopsvleermuizen verblijven graag achter losse schors. Foto Christian Giese

UNIEKE VONDST

Eerste kraamkolonie mopsvleermuizen in Nederland

TEKST JORIS VERHEES, DOUWE VAN DER PLOEG EN WIENEKE HULS

SOORTBESCHRIJVING

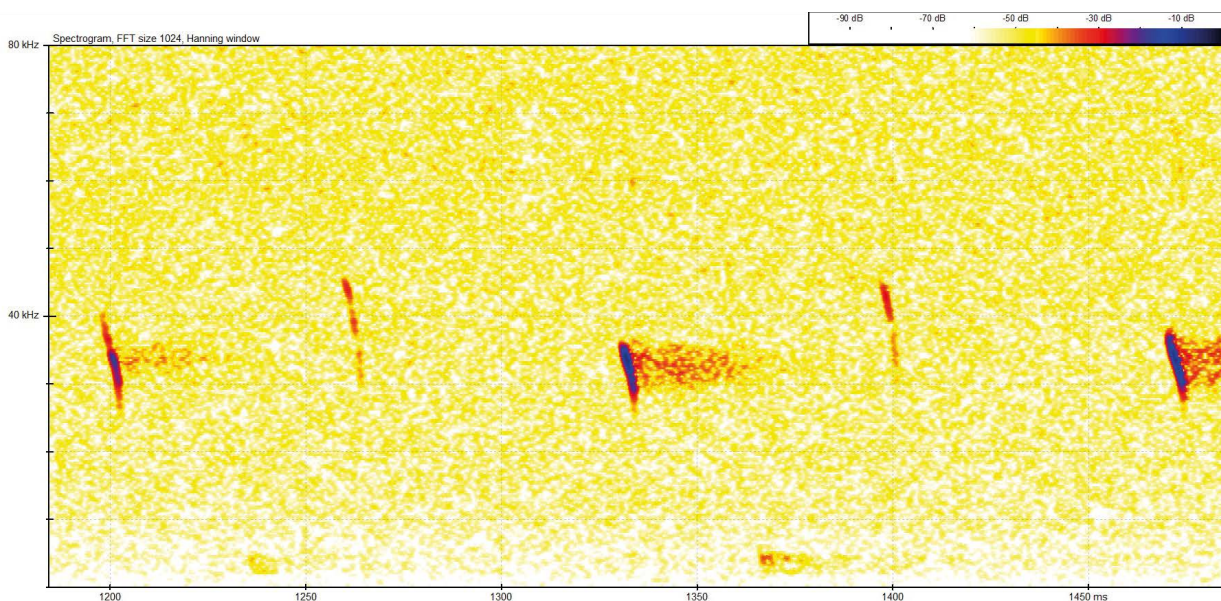
Mopsvleermuis

REFERENTIES

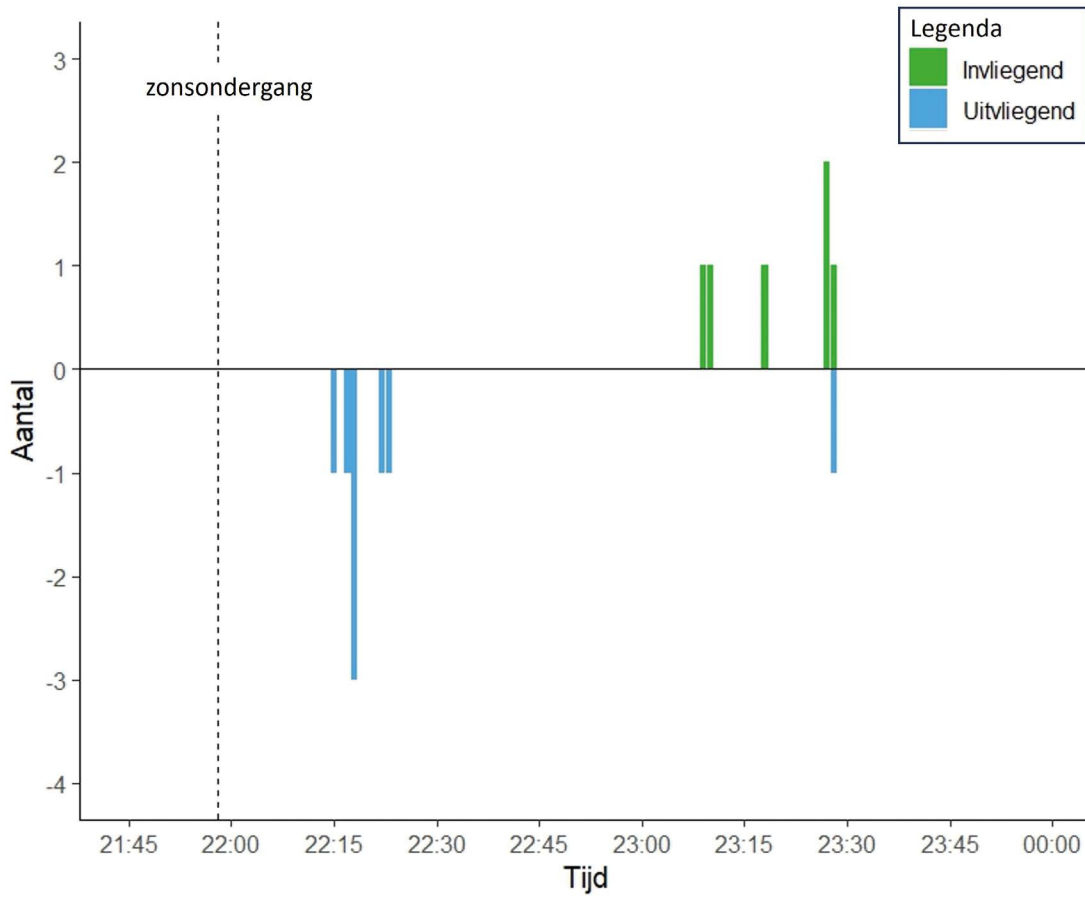
1. **Sierro A.** (1999). *Habitat selection by barbastelle bats (*Barbastella barbastellus*) in the Swiss Alps (Valais)*. Journal of Zoology 248(4): 429–432. **PDF**
2. **Hillen J., Kiefer A. & Veith M.** (2010). *Interannual Fidelity to Roosting Habitat and Flight Paths by Female Western Barbastelle Bats*. Acta Chiropterologica 12(1): 187–195. **PDF**
3. **Dietz C. & Kiefer A.** (2016). *Bats of Britain and Europe*. Bloomsbury Naturalist. Bloomsbury Publishing, USA.
4. **Russo D., Cistrone L. & Jones G.** (2005). *Spatial and temporal patterns of roost use by tree-dwelling barbastelle bats *Barbastella barbastellus**. Ecography 28(6): 769-776. **PDF**
5. **Zeale M.R.K., Davidson-Watts I. & Jones G.** (2010). *Home range use and habitat selection by barbastelle bats (*Barbastella barbastellus*): implications for conservation*. Journal of Mammalogy 93(4): 1110-1118. **PDF**

6. **Vermeiren H., Everaert J. & Wieland A.** (2023). *Mopsvleermuis in kaart brengen*. Zoogdier 34(2): 20-22.
7. **Hutson T., Spitzenberger F. & Aulagnier S.** (2007). *Barbastella barbastellus (Europe assessment)*. *The IUCN Red List of Threatened Species 2007*: e.T2553A9453283. Geraadpleegd op 12 juli 2023.
8. **Hollander H. & Limpens H.J.G.A.** (1997). *Mopsvleermuis (Barbastella barbastellus)* - In: **Limpens H.J.G.A., Mosterd K. & Bongers W.**. *Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie*. KNNV Uitgeverij, Utrecht: 210-213.
9. **Weinreich J.A. & Dekker J.J.A.** (2010). *Mopsvleermuis (Barbastella barbastellus)* - In: **Huizenga C.E., Akkermans R.W., Buys J.C., van der Coelen J., Morelissen H. & Verheggen L.S.G.M.**. *Zoogdieren van Limburg, verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007*. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht: 209-211.
10. **Bekker J.P.** (2016). *Mopsvleermuis (Barbastella barbastellus)* - In: **Broekhuizen S., Spoelstra K., Thissen J.B.M., Canters K.J. & Buys J.C.** (redactie). *De Nederlandse zoogdieren*. Natuur van Nederland 12, Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden: 224-225.
11. **van Norren E., Dekker J. & Limpens H.** (2020). *Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. Rapport 2019.026. Zoogdierverseniging, Nijmegen. PDF
12. **Backhaus C.** (2023). *Mopsfledermaus (Barbastella barbastellus)*. In: **AG Säugetierkunde NRW – Online – Atlas der Säugetiere Nordrhein-Westfalens**. Geraadpleegd op 10 juli 2023.

FIGUREN

Figuur 1: Sonogram van het typische tweetonig geluid van de mopsvleermuis.

Figuur 2: Tijdstip van uit- en invliegende mopsvleermuizen ten opzichte van zonsondergang.

CONTACTGEGEVENS

Joris Verhees (adviesbureau *Natuurbalans - Limes Divergens*)

Douwe van der Ploeg (zelfstandig ecoloog)

Wieneke Huls (*VLEN*)

ZOOGDIER
DIGITAAL

Tuimelaars. Foto Frank Zanderink

OP ZOEK NAAR DOLFIJNEN

Tuimelaars en mensen vanaf de prehistorie

TEKST YOURI VAN DEN HURK

SOORTBESCHRIJVING

Tuimelaar

REFERENTIES

1. **Kompanje E.J.O.** (2001). *Review of strandings and catches of Tursiops truncatus (Mammalia: Cetacea, Odontoceti) in the Netherlands between 1754 and 2000.* Deinsea 8(1): 169-224. **PDF**
2. **Oosterbaan A.** (2018). *De walvisbottencollectie Vonk: nieuwe gegevens over het voorkomen van walvisachtigen in de Noordzee.* Cranium 35(2): 43-45. **PDF**
3. **van den Hurk Y., Sikström F., Lehouck A., Martínez Cedeira J., Moreno M., Nores C., Riddler I., Schmöcke U., Speller C., Pis Millán J.A., Bleasdale M., Borvon A., Denham S.D., Ephrem B., Fernández-Rodríguez C., Gibbs H., Jonsson L., Meng S., Monge R., Nabais M., Segschneider M., Vretemark M., Wickler S., Collins M., Nadeau M.-J. & Barrett J.H.** (voortkomend). *Looking for a Whale in a Haystack: Utilizing Zooarchaeological Analysis and Collagen Mass-Peptide Fingerprinting to Reconstruct Ancient Whaling and Whale Populations.* Royal Society Open Science.

4. **Brinkkemper O., Drenth E. & Zeiler J.T.** (2011). *An Outline of the Subsistence of the Vlaardingen Culture from the Netherlands. Le Néolithique du Nord de la France dans son contexte européen*. *Revue Archéologique de Picardie* 28: 207-220. **PDF**
5. **Çakirlar C., van den Hurk Y., van der Jagt I.M.M., Bakker J.K., Kootker L.M., van Amerongen Y.F., Groot M., Esser E., van Dijk J., Breider R., de Jong T.P.J., Steenhuisen F., Zeiler J.T., Prummel W., Lauwerier R.C.G.M. & van Kolfschoten T.** (2019). *Animal and People in the Netherlands' Past: >50 years of archaeozoology in the Netherlands*. *Open Quaternary* 5(13): 1-30. **PDF**
6. **Aal J., Kootker L. & Esser K.** (2019). *De dierlijke resten uit de nederzettingen*. In: **Roessingh W. & Tol A.J.** (eds). *Archeologie langs de Westfriisaweg Opgravingen van vindplaatsen uit de late prehistorie, middeleeuwen en Nieuwe tijd in het tracé van de Westfriisaweg*. Archol, Leiden: 543-594.
7. **van den Hurk Y.** (2020). *On the Hunt for Medieval Whales: Zooarchaeological, Historical, and Social Perspectives on Cetacean Exploitation in Medieval Northern and Western Europe*. British Series, UCL Institute of Archaeology Series, Oxford - BAR publishing.
8. **Egmond F. & Mason P.** (red.) (2003). *Het Walvisboek. Walvissen en andere zeewezens beschreven door Adriaen Coenen in 1585*. Walburg Pers, Zutphen.
9. **Kompanje E.** (2011)
10. **Walvisstrandingen.nl** (2023). *Alle geregistreerde Nederlandse walvisstrandingen*. Website www.walvisstrandingen.nl. Geraadpleegd op 20 maart 2023.

CONTACTGEGEVENS

Youri van den Hurk (Norwegian University of Science and Technology)

ZOOGDIER
DIGITAAL

Bovenstroomse beverdam in de Keersop.
Foto Michiel Cornelis

CASESTUDIE DE KEERSOP

Effecten van de komst van de bever in beekdalen

TEKST MICHIEL CORNELIS, MARK SCHEEPENS EN MIEKE MOELEKER

SOORTBESCHRIJVING

Bever

MEER WETEN

Bevers zorgen voor hoge waterstanden in Tongelreep en Keersop tijdens de extreem droge zomer van 2022.

CONTACTGEGEVENS

Michiel Cornelis (*Waterschap Brabantse Delta*)

Mark Scheepens (*Waterschap De Dommel*)

Mieke Moeleker (*Aquon*)

ZOOGDIER
DIGITAAL

Vuursalamander.
Foto Merijn van den Hoogenhoff

NATIONALE POSTCODELOTERIJ BEVORDERT SAMENWERKING

SoortenNL groeit en bloeit

TEKST SANDER TURNHOUT

MEER WETEN

- [Living Planet Reports](#) van WWF Nederland (2015, 2017, 2020 en 2023)
- [SoortenNL > natuurkwaliteit-pagina](#)
- [Compendium voor de Leefomgeving \(CLO\)](#)

Bosvleermuizen. Foto René Janssen

OVERWINTERENDE BOSVLEERMUIZEN IN BELGIË EN NEDERLAND

Bosvleermuizen jaarrond invleermuiskasten

TEKST RENÉ JANSSEN, HANS VERMEIREN, RUUD KAAL EN DAAN DEKEUKELEIRE

SOORTBESCHRIJVING

Bosvleermuis

REFERENTIES

1. **Boston E.S., Dechmann D.K. & Ruczynski I.** (2020). *Leisler's Noctule Nyctalus leisleri (Kuhl, 1817)*. Handbook of the Mammals of Europe: 1-15
2. **van Norren E., Dekker J. & Limpens H.** (2020). *Basisrapport Rode Lijst Zoogdieren 2020 volgens Nederlandse en IUCN-criteria*. Rapport 2019.026. Zoogdierverseniging, Nijmegen. [PDF](#)
3. **Ohlendorf B., Hecht B., Strassburg D., Theiler A. & Agirre Mendi P. T.** (2001). *Bedeutende Migrationsleistung eines markierten Kleinabendseglers (Nyctalus leisleri): Deutschland-Spanien-Deutschland*. *Nyctalus* 8(1): 60-64. [PDF](#)

4. **Lehnert L. S., Kramer-Schadt S., Teige T., Hoffmeister U., Popa-Lisseanu A., Bontadina F., ... & Voigt C.C.** (2018). *Variability and repeatability of noctule bat migration in Central Europe: evidence for partial and differential migration*. Proceedings of the Royal Society B, 285(1893), 20182174. **PDF**
5. **Voigt C.C., Popa-Lisseanu A.G., Niermann I. & Kramer-Schadt S.** (2012). *The catchment area of wind farms for European bats: a plea for international regulations*. Biological conservation 153: 80-86. **PDF**
6. **Alcalde J.T., Ibáñez C., Antón I. & Nyssen P.** (2013). *First case of migration of a Leisler's bat (Nyctalus leisleri) between Spain and Belgium*. Le Rhinopathe 19: 87-88. **PDF**
7. **Bels L.** (1952). *Fifteen years of bat banding in the Netherlands*. Publicaties Natuurhistorisch Genootschap Limburg 5: 1-99.
8. **Van Heerdt P. & Sluiter J.** (1965). *Notes on the distribution and behaviour of the noctule bat (Nyctalus noctula) in the Netherlands*. Mammalia 29: 463–477.
9. **Adriaensen F. & Dhondt A.A.** (1990). *Population Dynamics and Partial Migration of the European Robin (Erithacus rubecula) in Different Habitats*. Journal of Animal Ecology 59: 1077-1090. **PDF**

CONTACTGEGEVENS

René Janssen (Bionet Natuuronderzoek)

Hans Vermeiren (Vleermuizenwerkgroep Natuurpunt)

Ruud Kaal (Vleermuizenwerkgroep Defensie en VLEGEL)

Daan Dekeukeleire (Instituut voor Natuur en Bosonderzoek (INBO))

ZOOGDIER
DIGITAAL

De eland, het grootste levende lid van de familie der Cervidae.
Foto Herman de Jongh

MOGELIJKE TREKROUTES NAAR EN LEEFGEBIEDEN IN NEDERLAND

Komt de eland terug in Nederland?

TEKST LUKAS DE GRAAF

SOORTBESCHRIJVING

[Eland](#) (Wikipedia)

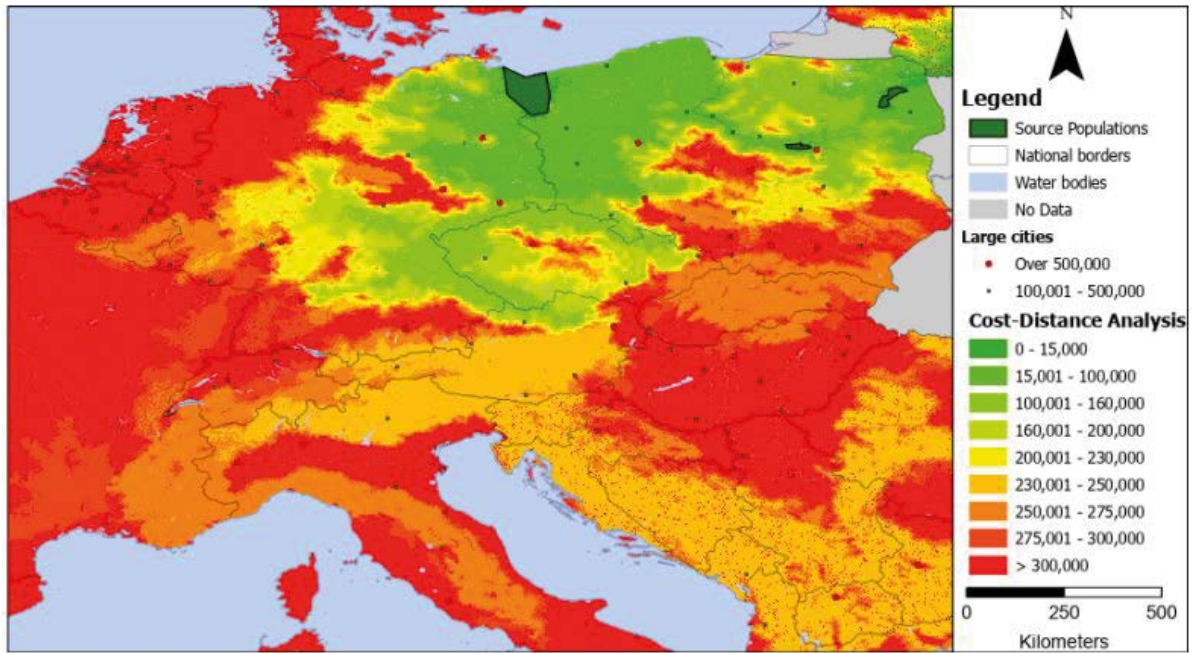
REFERENTIES

1. **Walch K.** (2000). *De eland in het Holoceen van Nederland. 1: Algemeen*. Cranium 17(1), pp. 30-46; *2: Vondsten en Vindplaatsen*. Cranium 17(2), pp. 90-111. **PDF**
2. **Pielowski Z.** (1969). *Die Wiedereinbürgerung des Elches — Alces alces (L.) im Kampinos-Nationalpark in Polen*. [The reintroduction of Moose – Alces alces (L.) in Kampinos National Park in Poland], Zeitschrift für Jagdwissenschaft 15, pp. 6–17.
3. **Dziki-Michalska K., Tajchman K. & Budzynska M.** (2019). *Increase in the moose (Alces alces L. 1758) population size in Poland: causes and consequences*. Annals of Warsaw University of Life Sciences - SGGW - Animal Science 58, pp. 203-214. **PDF**
4. **Lille Vildmose Centret** (n.d.). *Welcome to Lille Vildmose*. (website).
Rewilding Europe (n.d.). *Reintroducing moose to Lille Vildmose*. (website).

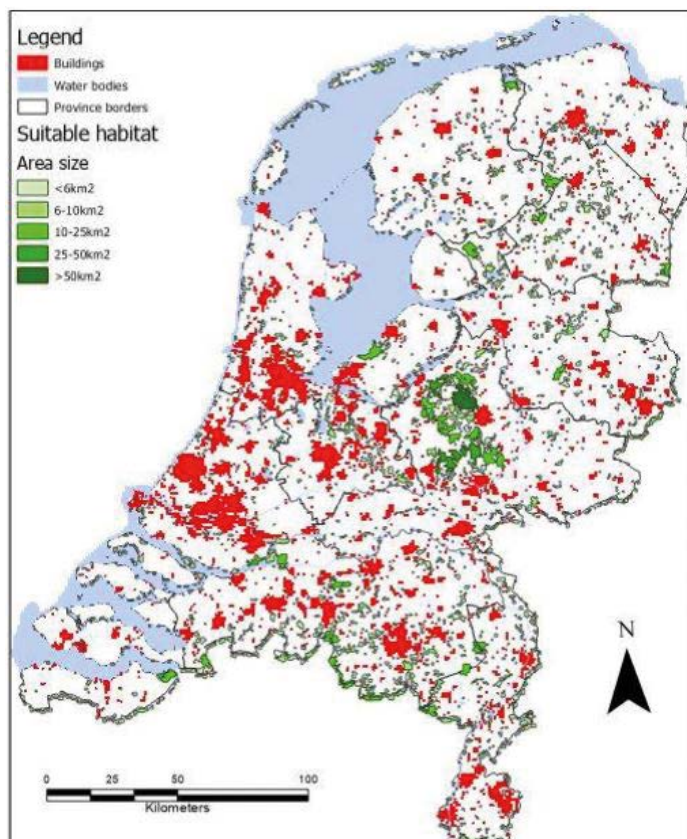
5. **Timmermann H.R. & McNicol J.G.** (1988). *Moose habitat needs*. The Forestry Chronicle 64(3), pp. 238-245. **PDF**

Dussault C., Courtois R. & Ouellet J-P. (2006). *A habitat suitability index model to assess moose habitat selection at multiple spatial scales*. Canadian Journal of Forest Research 36(5), pp. 1097-1107. **PDF**

Courtois R., Dussault C., Potvin F. & Daigle G. (2002). *Habitat selection by moose (Alces alces) in clear-cut landscapes*. Alces: A Journal Devoted to the Biology and Management of Moose 38, pp. 177–192. **PDF**
6. **MacCracken J.G., Van Ballenberghe V. & Peek, J.** (1997). *Habitat relationships of Moose on the Copper River Delta in Coastal South-Central Alaska*. Wildlife Monographs 136: 3-52. **PDF**

Niedziatkowska M., Neumann W., Borowik T., Kołodziej-Sobocińska M., Malmsten J., Arnemo J. & Ericsson, G. (2022). *Moose Alces alces (Linnaeus, 1758)*. **PDF**

Andersen R. (1991). *Habitat Deterioration and the Migratory Behaviour of Moose (Alces alces L.) in Norway*. Journal of Applied Ecology 28(1): 102-108.

Ball J.P., Nordengren C. & Wallin K. (2001). *Partial migration by large ungulates: characteristics of seasonal moose Alces alces ranges in northern Sweden*. Wildlife Biology 7(1): 39- 47. **PDF**
7. **Timmermann H.R. & McNicol J.G.** (1988). *Moose habitat needs*. The Forestry Chronicle 64(3): 238-245. **PDF**

Shiple, L. (2010). *Fifty years of food and foraging in moose: lessons in ecology from a model herbivore*. Alces: A Journal Devoted to the Biology and Management of Moose 46: 1-13. **PDF**

Franzmann A.W. (1981). *Alces alces*. Mammalian Species n° 154: 1-7. **PDF**

Moen R.A. & Pastor, J. (1998). *A model to predict nutritional requirements for antler growth in moose*. Alces 34(1): 59-74. **PDF**
8. **Houben B. & Linnartz L.** (2010). *Elanden in de Biesbosch - boegbeeld van wildernisnatuur*. ARK Natuurontwikkeling. **PDF**
9. **Olsson M.P.O. & Widen P.** (2008). *Effects of highway fencing and wildlife crossings on moose Alces alces movements and space use in southwestern Sweden*. Wildlife Biology 14(1): 111-117. **PDF**

Clevenger A.P., Chruszcz B., Gunson K. & Wierzchowski J. (2002). *Roads and wildlife in the Canadian Rocky Mountain Parks - Movements, mortality and mitigation*. Final report to Parks Canada, Banff, Alberta, Canada. **PDF**

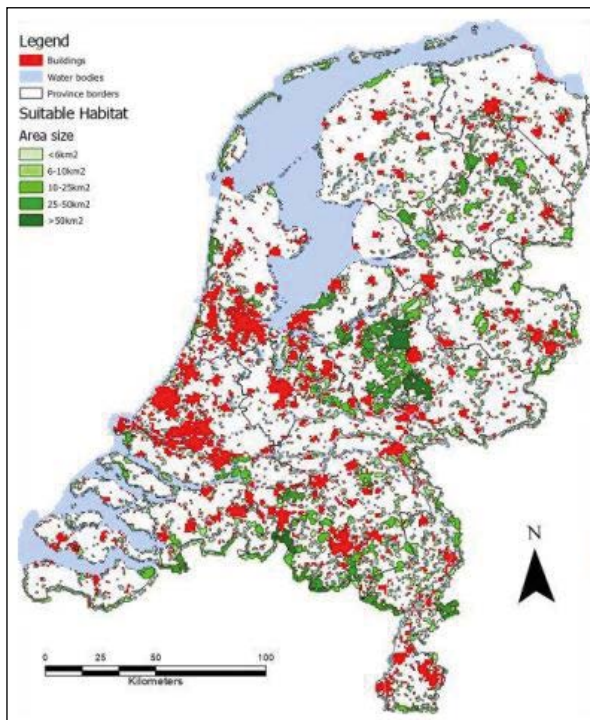
FIGUREN

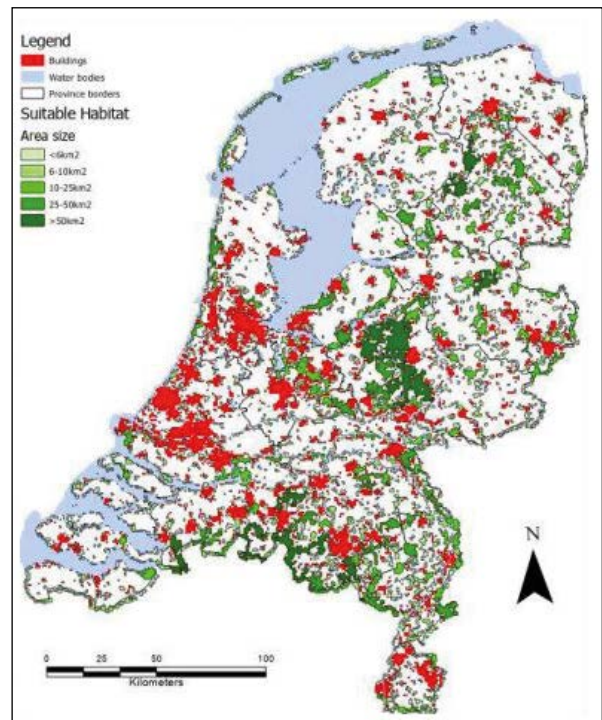
Figure 1: Analysis of elk migration with a cost-distance analysis modelled from three different source populations in Germany and Poland. The model has calculated the accumulative cost of dispersal for elk, starting from the source populations and spreading in every direction. The gradient from green to red indicates this cost of migration, indicating the potential of range expansion of European elk. The cost is based on the habitat suitability, based on preferences of the elk for several parameters (Appendix II).

Figure 2: Distribution of suitable elk habitat within the Netherlands for scenario 1 (all paved roads are unsuitable). This map is the result of the habitat suitability analysis. Suitable habitat, indicated in green, means that the area has a suitability score of zero, based on preferences of the elk for several parameters (Appendix I).

Figure 3: Distribution of suitable elk habitat within the Netherlands for scenario 2 (N-roads and highways are unsuitable). This map is the result of the habitat suitability analysis. Suitable habitat, indicated in green, means that the area has a suitability score of zero, based on preferences of the elk for several parameters (Appendix I).

Figure 4: Distribution of suitable elk habitat within the Netherlands for scenario 3 (only highways are unsuitable). This map is the result of the habitat suitability analysis. Suitable habitat, indicated in green, means that the area has a suitability score of zero, based on preferences of the elk for several parameters (Appendix I).

CONTACTGEGEVENS

Lukas De Graaf

ZOOGDIER
DIGITAAL

Kraamkolonie gewone dwergvleermuis met zogende jongen in vleermuiskast. Foto Erik Korsten

Kraamgroep gewone dwergvleermuizen in inbouwkasten

TEKST WIEGERT STEEN

SOORTBESCHRIJVING

Gewone dwergvleermuis

MEER WETEN

Brochure vleermuisvriendelijk bouwen

CONTACTGEGEVENS

Wiegert Steen (*Bureau Viridis*)

ZOOGDIER
DIGITAAL

KORTE BERICHTEN

- **Wolven kunnen overal in Vlaanderen opduiken** – bezoek de website ‘Welkomwolf.be’ of consulteer de [monitoring-rapporten](#)
- **Leertraject rond beheer van everzwijnen in de stad** – [meer informatie over het leertraject](#)
- **Eikelmuisinfodagen** – [programma en inschrijving](#)
- **Jaar van de meervleermuis** – [projectwebsite bezoeken](#)
- **Alle soorten tellen mee 2023** – meer weten over het [kennisnetwerk SoortenNL](#)

BOEKBESPREKING

- **Bunzing, hermelijn en wezel** – [inkijken en bestellen](#) (KNNV-uitgeverij)